

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี” ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. พื้นที่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การตรวจสอบข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อได้ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวข้อง อาทิ พระไตรปิฎก หนังสือ งานวิจัย จากนั้นจึงสรุปประเด็นสำคัญ และสร้างเป็นแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1.2 ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกแล้ว ตามสูตรคำนวณของยามาเน่ (Yamanee) จากจำนวนประชากร 3,344 รูป ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 359 รูป

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวข้อง ได้แก่ พระไตรปิฎก หนังสือ งานวิจัย จากนั้นจึงสรุปประเด็นสำคัญ และสร้างเป็นแนวทางการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด

2.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามที่ได้คัดเลือกแบบเจาะจง กล่าวคือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำนวน 16 รูป

พื้นที่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. พื้นที่ ผู้วิจัยใช้พื้นที่ศึกษาเป็นจังหวัดเพชรบุรีทั้ง 8 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองเพชรบุรี 2) อำเภอเขาย้อย 3) อำเภอหนองหญ้าปล้อง 4) อำเภอชะอำ 5) อำเภอท่ายาง 6) อำเภอบ้านลาด 7) อำเภอบ้านแหลม และ 8) อำเภอแก่งกระจาน ซึ่งพื้นที่ทั้งหมดมีวัดและพระสงฆ์จำพรรษาเสมอมา

2. ประชากร มีจำนวนทั้งสิ้น 3,344 รูป ซึ่งกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่

3. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 359 รูป ซึ่งสุ่มเลือกตามสูตรคำนวณของยามาเน่ (Yamane) (Yamane, 1973 : 725 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ, 2549 : 71) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มประชากร

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ 5%

แทนค่า n = 359 รูป/คน

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่าง

ที่	กลุ่มพระสงฆ์	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	พระสงฆ์อำเภอเมืองเพชรบุรี	843	90.50
2	พระสงฆ์อำเภอเขาย้อย	289	31.03
3	พระสงฆ์อำเภอหนองหญ้าปล้อง	195	21
4	พระสงฆ์อำเภอชะอำ	433	46.48
5	พระสงฆ์อำเภอท่ายาง	525	56.36
6	พระสงฆ์อำเภอบ้านลาด	417	44.77
7	พระสงฆ์อำเภอบ้านแหลม	444	47.67
8	พระสงฆ์อำเภอแก่งกระจาน	198	21.26
	รวม	3,344	359

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบผสมนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีความแตกต่างกันด้วยวิธีการดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์แยกแยะจากการศึกษาเชิงเอกสาร จากนั้นจึงสร้างเป็นประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย เป็นคำถามแบบปลายเปิดคือให้โอกาสผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามอย่างเป็นอิสระ จากนั้นผู้วิจัยสังเคราะห์เฉพาะประเด็นคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. แบบสอบถาม สร้างขึ้นจากวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งด้านปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี โดยมีประเด็นคำถามดังนี้

- 1) การจัดโครงสร้างองค์การ
 - 1.1 การกำหนดตำแหน่งงานและหน้าที่
 - 1.2 จัดลำดับการบริหารและการสั่งการ
 - 1.3 การจัดองค์การที่เป็นระบบและแบ่งงานชัดเจน
 - 1.4 มีปริมาณคนพอกับความต้องการขององค์การ
- 2) การกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน
 - 2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ
 - 2.2 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์
 - 2.3 การกำหนดแผนปฏิบัติการ
 - 2.4 การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
- 3) การวางระเบียบ ข้อบังคับ
 - 3.1 การร่างคำสั่งในการบังคับบัญชา
 - 3.2 อำนาจหน้าที่ในการสั่งการ
 - 3.3 การปฏิบัติตามคำสั่งการบังคับบัญชา
 - 3.4 ข้อบังคับและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์การ
- 4) การตระหนักในความรับผิดชอบ
 - 4.1 ความรับผิดชอบต่อองค์การ
 - 4.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 4.3 ความรับผิดชอบต่อพุทธศาสนิกชน
 - 4.4 ความรับผิดชอบต่อพระสงฆ์

ตอนที่ 3 รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี โดยมีประเด็นคำถามดังนี้

- 1) ด้านการปกครอง
 - 1.1 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายมหาเถรสมาคม
 - 1.2 การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและภูมิภาค

- 1.3 การแต่งตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเถรสมาคม
 - 2) ด้านการศาสนศึกษา
 - 2.1 การส่งเสริมการศึกษแก่พระสงฆ์
 - 2.2 การส่งเสริมหลักพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์
 - 2.3 การส่งเสริมการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์
 - 3) ด้านการเผยแผ่
 - 3.1 พระสงฆ์ทำงานการเผยแผ่ด้วยการตอบรับนโยบายของมหาเถรสมาคม
 - 3.2 ส่งเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่ชาวพุทธ
 - 3.3 จัดโครงการอบรมอย่างเหมาะสมแก่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม
 - 4) ด้านการสาธารณูปการ
 - 4.1 การก่อสร้างศาสนสถาน
 - 4.2 การค้ำประกันความคุ้มค่าและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน
 - 4.3 บูรณปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้าง
 - 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์
 - 5.1 มีศักยภาพด้านการสอนหลักธรรม
 - 5.2 บทบาทในการสอนคุณธรรมและจริยธรรม
 - 5.3 การมอบทุนทรัพย์ให้แก่สังคม
 - 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์
 - 6.1 การสร้างสาธารณประโยชน์
 - 6.2 ให้ความช่วยเหลือในยามที่ประชาชนประสบภัยต่าง ๆ
 - 6.3 พัฒนาสภาพทางกายภาพของพื้นที่
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย

1. แบบสอบถาม ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดเพชรบุรี จากนั้นจึงสรุปประเด็นคำถามที่ต้องการตามตัวแปรที่กำหนดไว้ดังนี้
 - 1.1 กำหนดประเด็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.2 กำหนดประเด็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี
 - 1.3 กำหนดประเด็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางที่พึงประสงค์ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดเพชรบุรี
 - 1.4 กำหนดประเด็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

1.5 กำหนดประเด็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

1.6 นำแบบสอบถามที่ได้หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Structural Validity) และเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยใช้ค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ด้วยการนำแบบสอบถามไปใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ โดยกำหนดค่า IOC เป็นรายชื่อที่ 0.5 ขึ้นไป

1.7 การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 รูป คือ พระสงฆ์ทุกระดับชั้นเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอเขาย้อย อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอชะอำ อำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด อำเภอบ้านแหลม และอำเภอแก่งกระจาน นำผลที่ได้วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (พงรัตน์ ทวีรัตน์, 2550 : 125) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัยทั้งฉบับเท่ากับ 0.960 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. แบบสัมภาษณ์ ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี จากนั้นจึงสร้างประเด็นคำถามเป็นรายชื่อ โดยสัมภาษณ์แบบเรียงลำดับตามที่กำหนดไว้แล้ว

3. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย และเนื้อหาการวิจัย หลังจากที่ผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เรื่อง “รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี” เสร็จแล้ว จึงให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรง และความน่าเชื่อถือ ตามรายนามดังนี้

3.1 รศ.ดร.พิเชษฐ ทังโต	ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ
ด้านเนื้อหา รัฐประศาสนศาสตร์
3.2 รศ.ดร.ยุท โกยวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
ด้านระเบียบวิธีวิจัยและหลักสถิติ
3.3 พระครูวัชรสุวรรณาท, ดร.	ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยลงพื้นที่ทั้ง 8 อำเภอ โดยเข้าพบเจ้าอาวาสและพระสังฆาธิการระดับครองทุกระดับ พร้อมทั้งประสานงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทุกภาคส่วน อาทิ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี เพื่อสัมภาษณ์ และแจกแบบสอบถามในบางกรณี

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบและแก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปสุ่มแจกตามกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ทั้ง 8 อำเภอ จำนวน 359 ชุด พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถาม

การตรวจสอบข้อมูล

ภายหลังจากได้สัมภาษณ์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะแยกแยะเอาคำตอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หากพบว่ายังไม่สมบูรณ์อาจจำเป็นต้องขอสัมภาษณ์เพิ่มเติม อาทิ หลักการที่สามารถปฏิบัติได้จริง แนวทางที่นำไปสู่การบริหารที่เป็นรูปธรรม และการสร้างรูปแบบที่เป็นไปได้ด้วยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) 2) ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล โดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) (Denzin, 1970 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2552 : 129-130) ประกอบด้วย

1. การตรวจสอบด้านข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลโดยนำข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสาร ผลการสังเกต ผลการสัมภาษณ์ที่บันทึก เก็บรวบรวมมาจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านเวลา สถานที่ โดยตรวจสอบว่าข้อมูลเรื่องเดียวกันต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และจากตัวบุคคล มาสรุปรวม เปรียบเทียบความสอดคล้อง รวมทั้งเพิ่มเติมประเด็นที่สำคัญให้มีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์และครอบคลุมประเด็นวิเคราะห์ที่กำหนด

2. การตรวจสอบข้อมูลด้านบุคคลแบบสามเส้า โดยตรวจสอบว่าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ข้อมูลที่ได้รับไม่มีความมั่นใจ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดย เปลี่ยนผู้สังเกต และตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่

3. การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) โดยเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แล้วนำมาบันทึก รวมทั้งพิจารณาการทำทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อมาประกอบการแปลความหมาย ร่วมกับการถอดเทป และการบันทึกภาคสนามในหลาย ๆ วิธี และมี การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธี (Member Check) โดยนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน หรือกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่ารายงานการวิจัยมีข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่มีความครอบคลุมเพียงพอในการพรรณนาวิเคราะห์และอธิบายลงข้อสรุปผลการศึกษา

4. การตรวจสอบด้านทฤษฎีแบบสามเส้า (Theory Triangulation) ตรวจสอบว่า ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคในการวิเคราะห์โดยการสร้างรหัสและลงรหัสข้อมูลนั้นในการแปลความข้อมูลแตกต่างกันเชิงปริมาณและคุณภาพ และสรุปเหตุการณ์แต่ละครั้งเป็นความหมายทางภาษา รวมถึงการตีความหมายนัยบริบทของภาษาไว้ด้วย เนื่องจากผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริง

ส่วนแบบสอบถามเมื่อเก็บกลับมาจนครบแล้ว หากตรวจสอบพบว่าผู้ตอบ ๆ คำถามไม่ครบทุกข้อ หรือผิดขาด หรือสูญหาย หรือไม่สมบูรณ์ อาจจำเป็นต้องแจกเพิ่มเป็นการชดเชย ส่วนที่ขาดหายไป จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Structural Validity) และเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยใช้ค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ด้วยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ โดยกำหนดค่า IOC เป็นรายข้อที่ 0.5 ขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ หลังจากได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญครบทั้ง 16 รูป แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปตามประเด็นของวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อยตามผลการสัมภาษณ์ที่ได้ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบทั้งรอบแรกและรอบสอง พร้อมทั้งผ่านการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้ว จะวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

2.1 หาค่าร้อยละของแบบสอบถามตอนที่ 1

2.2 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 4

2.3 วิเคราะห์ด้วยการเรียงเรียงและพรรณนาความของแบบสอบถามตอนที่ 3 และตอนที่ 4

2.4 สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามตอนที่ 5

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่ออธิบายความหมายของผลการสัมภาษณ์ และใช้สถิติพื้นฐานสำหรับอธิบายผลแบบสอบถาม โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งแบ่งออก (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551 : 75) ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็น กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ
 - ความคิดเห็นระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด
 - ความคิดเห็นระดับ 4 หมายถึง มาก
 - ความคิดเห็นระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง
 - ความคิดเห็นระดับ 2 หมายถึง น้อย
 - ความคิดเห็นระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด
2. การแปรความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ 5 ระดับ คือ
 - ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50-5.00 หมายถึง มากที่สุด
 - ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายถึง มาก
 - ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง ปานกลาง
 - ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง น้อย
 - ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายถึง น้อยที่สุด